

تأثیر صنعت گردشگری بر فعالیتهای نوسازی و بهسازی بافت تاریخی

کمال امیدوار

عضو هیئت علمی گروه جغرافیا دانشگاه یزد

علیرضا شیخ الاسلامی

استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی-واحد بروجرد

مریم بیرانوند زاده

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، beyranvand28@gmail.com

یحیی علیزاده

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

ابراهیم رستم گورانی

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۶/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۵/۱۰

چکیده

از میان شهرهای استان یزد، میبد یکی از نمونه های نادر شهر باستانی ایران به شمار می رود که هنوز بسیاری از پدیده ها و عناصر شهری قدیم مانند: کهنه‌دژ، شارستان، ربض (پیرونه ها) و اجزای آن و همچنین آثار گسترش شهری قدیم در دوران مختلف را می توان در آن تشخیص داد. وجود نارین قلعه، خانه سالار، برج کبوتر خانه، آب انبار کلار، مسجد جامع، چاپار خانه، یخچال خشتی، مجموعه کاروانسرای در داخل شارستان در ثبت باغ شهر میبد در فهرست آثار ملی نقش عمده ای را ایفا کرده است. و آن را در ردیف شهرهایی نظیر مدینه ی تونس، مزارا در ایتالیا و دورهام و بث در انگلیس قرار داده است. این بناهای تاریخی و فرهنگی جوهره پذیرش روزانه صدها گردشگر داخلی و خارجی را دارد. اما لازمه به فعلیت رسیدن این جوهره، کشیدن دستی با اراده و پشتوانه بر ظاهر این بناهای با عظمت است. این پژوهش به منظور بررسی میزان تأثیر جاذبه های گردشگری در فعالیتهای نوسازی و بهسازی بافت تاریخی شهر میبد صورت گرفته است. روش این تحقیق تاریخی، توصیفی - تحلیلی است. نتایج پژوهش نشان می دهد که، با وجود جاذبه های فراوان گردشگری در شهر میبد هنوز آنگونه که انتظار می رود این صنعت بر امر بهسازی و نوسازی تأثیر گذار نبوده است. هر چند نمی توان تأثیرات آن را در بهسازی مجموعه کاروانسرای، تغییر کاربری آب انبارها به صنایع زیلو بافی و فرش بافی نادیده گرفت. اما با در نظر گرفتن مواردی چون؛ اصل وجود باغشهر و جلوگیری از تخریب بافت، الگو گیری از نمونه های جهانی با حفظ ارزشهای بومی منطقه، اهمیت دادن به نیازهای گردشگری با توجه به شاخص های جهانی می توان آینده ای روشن برای توسعه ی صنعت گردشگری و به تبع آن گسترش فعالیت های نوسازی و بهسازی پیش بینی کرد.

واژگان کلیدی: بافت تاریخی، بناهای شاخص تاریخی، گردشگری، بهسازی، نوسازی، میبد.

مقدمه

پس از انقلاب صنعتی و تغییر شکل وضعیت موجود زندگی بشر ضرورتها و عینیت های بسیار کاسته یا افزوده شد که سفر نیز از این قاعده مستثنی نبود. مسافرت از قرن هیجدهم میلادی به بعد هر روز بر ضرورت و موجودیتش افزوده شد تا آنجا که تبدیل به صنعت گردید. اقتصاددانان در تعریفی اعم معتقدند هر پدیده ای که منجر به افزایش درآمد ملی شود می تواند نام صنعت بر خود داشته باشد و گردشگری را در زمره صنایع خدماتی طبقه بندی می نمایند. با گذشت زمان صنعت توریسم آن چنان درخشان و توجیه اقتصادی پیدا کرد که پس از صنایع نفت و حمل و نقل رتبه پرسود ترین صنایع را به خود اختصاص داده است. کشور ایران نیز به واسطه پیشینه باستانی و ارزشمند تاریخی خود واجد آثار و ابنیه معتبر و شناخته شده ایست که معرف تاریخ و فرهنگ ایران در سطح جهان هستند، به گونه ای که از نظر جاذبه های تاریخی و طبیعی جزء ده کشور اول دنیا محسوب می شود، اما تنها کمتر از یک درصد سهم درآمد جهانی از صنعت توریسم را به خود اختصاص داده است. به همین نسبت میزان اشتغال ایجاد شده توسط این صنعت نیز در ایران بسیار کم است. با ثبت جهانی این آثار باستانی و تاریخی می توان به بهره مندی از امتیازات اعطایی از جانب سازمان یونسکو و کسب اعتبار در این زمینه به ارتقای جایگاه آثار در سطح جهان امیدوار بود. استان یزد به جهت دارا بودن بافت و ساختار معماری قدیمی به عنوان یکی از دو شهر تاریخی دنیا شناخته شده است، که طبق اعلام سازمان یونسکو بعد از ونیز ایتالیا دومین شهر خشتی جهان شناخته شده است. بافت های قدیمی شهرها علاوه بر انتقال تجربیات زندگی گذشتگان واجد ارزشهای نادر زیبایی شناختی و تداوم خاطرات جمعی و هویت بخشی شهر نشینی ما هستند (شماعی، ۱۳۸۳، ص ۵۴). که این گنجینه های باارزش می توانند زمینه های لازم را برای جذب گردشگر فراهم آورند.

شهرستان میبد یکی از قدیمی ترین شهرهای استان یزد به شمار می رود که در دوره های مختلف از ساسانی تا پهلوی جاذبه های تاریخی باشکوهی در خود جای داده است و حتی آثاری از قوم ماد در میبد کشف گردیده است، از طرفی میبد از نظر سلامت بافت تاریخی بهترین جایگاه را در میان شهرهای استان یزد را دارا می باشد. وجود بناهایی مانند نارین قلعه، کاروانسرای عباسی، آب انبار، یخچال خشتی و نمونه های کثیر دیگر که دارای ارزشهای والای تاریخی و فرهنگی بوده و با توجه به جریان داشتن زندگی در

سطح بافت، دست به دست هم داده تا به نادر بودن این بافت در نوع خود کمک کند. کمتر می توان در این زمان بافت فرهنگی و تاریخی با این پتانسیل های شاخص پیدا نمود که دارای امتیازات مطرح شده باشد. امتیازات مذکور زمینه جذب صدها گردشگر داخلی و خارجی را فراهم نموده است. با توجه ویژه به سرمایه گذاری در بخش میراث فرهنگی و گردشگری در شهر میسر می توان به مزیت هایی از جمله اشتغالزایی (در حین اجرای پروژه های مرمتی، مرحله بهره برداری از پروژه ها، خدمات رسانی به گردشگران)، بازگشت سرمایه (بازگشت آن قسمت از سرمایه که در مرحله مرمت و احیاء هزینه شده)، ارزش آوری (درآمد حاصل از حضور گردشگران خارجی) دست پیدا نمود.

پیشینه تحقیق

انسانها در دوران های مختلف زندگی خود برای دیدن جذابیت های طبیعی، کشف فرصت های اقتصادی، بهره مندی از امکانات زیستی مناسب تر، آگاهی از تنوع های قومی و فرهنگی بار سفر بسته اند و مشکلات راه را نیز تحمل کرده ند، بنابراین توریسم قدمتی به بلندی تاریخ دارد. (زاهدی، ۱۳۸۵، ص ۳). یکی از صاحب نظران در یک تعریف ساده توریسم را هر آنچه به توریستها و خدمات مرتبط با آن مربوط باشد می داند. در تعریفی که سازمان ملل ارائه کرده، توریست فردی است که بیش از یک روز و کمتر از یک سال در محلی غیر از محل اصلی اقامت خود بماند. این تعریف، سفرهای تجاری و بازرگانی را شامل می شود، اما سفرهای مرتبط با کارکنان نظامی، دیپلمات ها، مهاجران و دانشجویان را در بر نمی گیرد. امروزه صنعت جهانگردی در بسیاری از کشورها به منزله نمادی از هویت فرهنگی و یکی از منابع مهم کسب ارزش است.

بر اساس جدیدترین گزارش سازمان جهانی جهانگردی، فرانسه بیشترین تعداد گردشگر و آمریکا بالاترین درآمد توریسم را در جهان دارد. سازمان جهانی جهانگردی در آخرین گزارش خود اعلام کرده است که فرانسه با ۷۵ میلیون نفر بیشترین تعداد گردشگر و آمریکا با ۷۴/۵ میلیارد دلار بالاترین درآمد توریسم را در جهان دارد. پس از فرانسه، اسپانیا و آمریکا به ترتیب بیشترین تعداد گردشگر و پس از آمریکا، اسپانیا و فرانسه بالاترین درآمد صنعت توریسم را در جهان کسب کرده اند. بر اساس همین گزارش، ایالت کاتالونیا در شمال شرق اسپانیا با ۵ میلیون و ۹۰۰ هزار نفر، جزایر قناری با ۴ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر از جمله جذاب ترین مناطق از نظر گردشگران اعلام شده اند. گفتنی است در بین کشورهای

حوزه مدیترانه، ترکیه در دوره چهار ساله اخیر، با رشدی برابر ۶۸ درصد رکورد دار بوده است، چنانکه در سال ۲۰۰۴ این کشور پذیرای ۱۷/۵ میلیون نفر بوده است. در خصوص پژوهشهای صورت گرفته در زمینه فعالیتهای توریستی (بین المللی - ملی) می توان به موارد زیر اشاره نمود.

هیئت کارشناسان جامعه ملل (۱۹۷۳) در جهت تعریف جهانگرد گام های اساسی برداشت. به نظر این هیئت به همه افرادی که به منظور تفریح و لذت به مدت ۲۴ ساعت و بیشتر و کمتر از یک سال محل اقامت دائم خود را ترک کنند جهانگرد می گویند. بشر بر حسب کنجکاوی از دیرباز به مسافرت و جهانگردی پرداخته است، در قدیم شیوه مسافرت متفاوت از امروز بود، رومیان و مصریان قدیم برای تفریح یا شرکت در مراسم آئینی یا ورزشی مسافرت می کردند و همچنین ایرانیان برای کسب علم در بعد از اسلام. در طول تاریخ دولت ها علاوه بر استفاده از مزایای روحی و معنوی توریسم از منافع مادی آن هم بهره مند شده اند.

به گفته داس ویل، گردشگران نوین افرادی هستند مطلع تر و از نظر فرهنگی آگاه تر و نسبت به مسائل فرهنگی و زیست محیطی حساس تر و کنجکاوتر و از قدرت تجربه و تحلیل بالایی برخوردار می باشند. گورچیف (۱۹۸۹) در مقاله ای در شماره سی ام نشریه (soviet geography) چاپ آذربایجان شوروی، به بررسی تاثیرات منفی اشکال مختلف استفاده از منابع محیطی بر طبیعت و آب و هوای منطقه شرقی آذربایجان شوروی پرداخته است، و تاثیر این تغییرات منفی را در گردشگری و اقتصاد محل مورد بررسی قرار داده است.

سافاروف (۱۹۸۸) در مقاله ای در شماره ششم مجله (Problems of Development) چاپ کشور آذربایجان به بررسی مشکلات رایج توسعه در سواحل غربی دریای خزر پرداخته، و تاثیرات اکوسیستمهای طبیعی بر روی منابع محیطی و سواحل دریای خزر و نیز پیدا کردن راه های مناسب توسعه ناحیه در جهت ایجاد مکانهایی آرام برای گردشگران، و همچنین استراحت گاه های فرهنگی ورزشی را مورد بررسی قرار داده.

عبد الملکی (۱۳۷۸) بررسی عوامل و جاذبه های گردشگری شهر همدان و نقش آن در تحولات این شهر را مورد مطالعه قرار داده و به این نتیجه رسیده که متأسفانه بنا به دلایلی از جمله عدم شناسایی جاذبه ها و رکود بخش گردشگری در دو دهه اول انقلاب این فعالیت نتوانسته نقشی در تحولات همدان داشته باشد. تنها در بخشهایی از فضای شهر وجود جاذبه های تاریخی - فرهنگی اثرات محدودی بر کالبد شهر داشته

است. با توجه به روند رو به رشد ورود گردشگران در سالهای اخیر به این شهر در صورت هدایت و استفاده مناسب از استعدادهای گردشگری این شهر می توان شاهد تاثیرات مثبت این فعالیت در بخش های مختلف شهر باشیم.

علیرغم اینکه ایران یک کشور با جاذبه توریستی است ولی سهم ایران از درآمد صنعت توریسم ناچیز است. امید این می رود با تحقق برنامه های چشم انداز ۲۰ ساله بتوانیم به رقم ۲۰ میلیون گردشگر در سال برسیم.

محمد زاده (۱۳۸۱) بررسی اثرات گردشگری بر کاربری اراضی شهری، شهر بابلسر را مورد مطالعه قرار داده و معتقد است که شهر بابلسر نیز از بدو تشکیل خود در مرحله مشخص در بستر جغرافیایی خود توسعه یافته و کماکان پذیرای گردشگر بوده است. بررسی های میدانی و مرور آمار و اطلاعات مربوط به این شهر نشان هایی از ناپایداری کاربری اراضی شهری دارد و نتایج تحقیق نشان دهنده عدم وجود طرح منظم جامع شهری و گردشگری و بی توجهی مسئولان شهری باعث ناپایداری شده است.

در کتاب " بررسی سیاستها و برنامه های توسعه جهانگردی در ایران" که به وسیله سازمان ایرانگردی و جهانگردی در سال ۱۳۸۲ منتشر شده خاطر نشان گردیده است که، با توسعه صنعت توریسم می توان بر مشکلات اقتصادی کشور و مواردی چون؛ ایجاد اشتغال و کسب درآمد ارزی فائق گردید. در این خصوص موارد دیگری نیز مطرح است. در بحث درآمد ارزی حاصل از صادرات نفت عنوان می گردد که، ما چیزی را از کشور خارج می کنیم و از آن طریق کسب درآمد ارزی می نماییم، در حالی که در گردشگری ما چیزی را از دست نمی دهیم.

فرضیات تحقیق

۱. به نظر می رسد، جاذبه های تاریخی- فرهنگی موجب تسریع روند فعالیتهای بهسازی و نوسازی در بافت تاریخی شهر می شود.

۲. اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی موجود در بافت راهکار مناسبی در جهت توسعه صنعت گردشگری در میبد است.

مواد و روش

نوع تحقیق کاربردی- توسعه ای و روش انجام آن تحقیق توصیفی- پیمایشی است. محدوده مورد بررسی بافت تاریخی شهر میبد است. برای انجام این نوع پژوهش از روشهای مطالعه کتابخانه ای و بررسی متون و محتوی مطالب و نیز روشهای میدانی استفاده شده است، جامعه آماری مورد مطالعه شهر میبد با ۵۸۸۷۲ نفر جمعیت می باشد. که از این مقدار ۱۸۵ نفر حجم نمونه داریم که به روش تخمینی برآورد گردیده است. روش برداشت داده های آماری ما با استفاده از پرسشنامه صورت گرفته (پرسشنامه ها بین گردشگران و مسئولین سازمان میراث فرهنگی میبد توزیع گردیده) و برای تحلیل و پردازش از آزمونهای SPSS کمک گرفته شده است. با استفاده از ۱۶ شاخص عوامل موثر در بهسازی بافت تاریخی شهر میبد با استفاده از توسعه صنعت گردشگری مورد مطالعه قرار گرفته و با روش تحلیل عاملی این شاخص ها به ۴ عامل یا فاکتور کاهش یافته و بصورت ترکیبی در عوامل معنی دار ارائه گردید و در صد سهم هر عامل در توسعه گردشگری این ناحیه تاریخی تعیین شده است. در پایان به ارائه راهکارهایی در جهت توسعه صنعت گردشگری در بافت قدیم شهر میبد پرداختیم.

بحث و نتایج

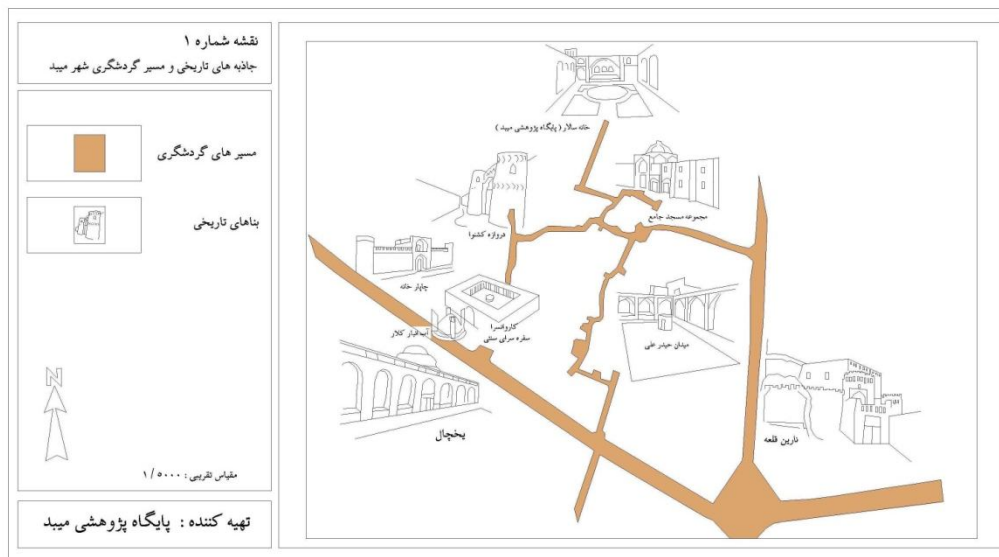
با رشد فزاینده صنعت گردشگری در دنیا، گردشگران علاوه فزاینده ای را به تاریخ میراث فرهنگی از خود بروز داده اند. در گردشگری تاریخی مردم به دیدار اماکن و جاهایی می روند که علاقه مند به حفظ آنها می باشند. سنتهای فرهنگی مانند عملکردهای مذهبی، سنتهای فولکلوریک و هنجارهای اجتماعی باعث جذب افرادی است که علاقه مند به حفظ میراثها هستند. همچنین بناهای یادبود، موزه ها و عرصه های نبرد و بناهای تاریخی نیز اینگونه می باشند. این نوع از گردشگری شامل سایت های میراث فرهنگی طبیعی، باغها، مناطق مربوط به زندگی وحوش و مناظر فرهنگی ارزشمند نیز می باشد. صرفنظر از جاذبه های مربوط به تاریخ و فرهنگ گفته می شود که گردشگری تاریخی، جستجوی امریست که گذشته و حال را به یکدیگر مربوط می کند موضوعی که به نوستالژی متصل است مانند آنکه خانواده ای برای تعطیلات به جایی می روند که مکان زندگی گذشتگان خود را در آن ببینند (سیمبر، ۱۳۸۲، ص ۱۹۹).

معرفی ناحیه تاریخی میبد

میبد با اینکه شهری کوچک و کم آوازه است، یکی از نمونه های نادر شهرهای باستانی ایران به شمار می رود. هر چند که بافت سنتی آن گزند های فراوان دیده است، هنوز بسیاری از پدیده ها و عناصر شهری قدیم، مانند راههای باستانی و موسسات وابسته به آن کهنه‌دژ، شارستان و بیرونه ها و آثار گسترش شهری قدیم را می توان در آن تشخیص داد. منابع تاریخی محلی یزد، بنای میبد را به دوره ساسانیان نسبت داده اند، در حالیکه در نارین قلعه سفال های متعلق به دوره عیلامی نیز یافته شده است و این خود نشان از قدمت شهر دارد. (افشار سیستانی، ۱۳۵۴ ص ۹۱). اهمیت شهر و انتساب آن به این دوران جز این نمی تواند بود که ساسانیان را بنیان بزرگ شهرها به شمار می آورند، آنها شهرهای بسیاری چون اردشیر خوره، بیشاپور را بنیان نهاده یا مرمت و احیا کرده اند. میبد احتمالاً از همین شهرهای دسته دوم است (ملک زاده بیانی، ۱۳۶۸ ص ۳۳). وقتی از تاریخ میبد در پس از اسلام سخن رانده می شود، عمدتاً تاکید بر دوران آل مظفر است. پس از فروپاشی سلسه ساسانی، میبد ظاهراً هم چنان شهر با اهمیتی محسوب می شد و از جمله شهرهای منطقه بود که در آن مسجد آدینه برپا گردید و ظاهراً مسجد جامع می توانست موجب تشخیص و اهمیت شهر به حساب آید (تاریخ جدید یزد، ص ۸۲). در این دوره میبد به لحاظ اقتصادی و فرهنگی در اوج خود به سر می برد. نارین قلعه نیز در همین دوران مرمت می شود. (کاتب، احمد ۱۳۵۷ ص ۳۵). میبد به دلیل اهمیت فراوان آن در دوران آل مظفر، در دوران تیموریان دستخوش کینه توزی امیران گورکانی می شود، و از جایگاه خود فرو افتاده و بخشی از قلعه آن با خاک یکسان شد (مستوفی بافقی، ۱۳۴۰، ص ۷۲۲). در دوره صفویه نیز نتوانست اهمیت دیرین خود را باز یابد، البته در همین دوران صفویان به احداث عماراتی در میبد دست زدند که نمونه آن کاروانسرای رباط است. در ادوار بعد به ویژه در دوره متأخر با تغییر راه ارتباطی از اهمیت میبد به طور آشکار کاسته شد ولی امروزه جاده ارتباطی تهران - بندر عباس توانسته حیاتی دوباره به شهر بازگرداند.

بافت قدیم شهر میبد حدود ۶۲۰ هکتار وسعت دارد و شامل ۱۷ محله می باشد که هر محله خود به چندین زیر محله و کوی و برزن های کوچک تر تقسیم می شود، بعضی از این محلات در محدوده شارستان و برخی دیگر در محدوده ربض قرار دارند. محلات میبد بالا، پایین، کوچک و بشنیغان از جمله محلاتی هستند که در محدوده شارستان قرار دارند. می توان گفت محله ی میبد بالا به همراه محله ی

بیده و بارجین از کهن ترین محلات میبد، پیش از توسعه های بعدی آن هستند (اسفنججاری کناری، ۱۳۸۱، صص ۷۸-۷۹). عمده ترین مسیرهای گردشگری نیز از این ۳ محله می گذرد (نقشه ۱).

شکل شماره ۱- نقشه جاذبه های تاریخی و مسیر گردشگری شهر میبد

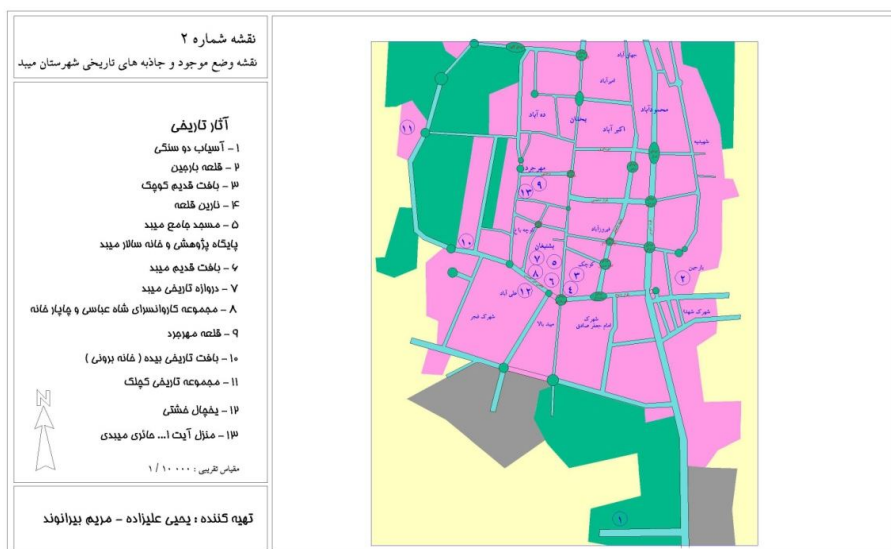
محلات مهرجرد، فیروز آباد، خانقاه، ده آباد، امیر آباد، جهان آباد، یخدان، محمود آباد، بارجین و شهیدیه از جمله محلاتی هستند که در محدوده ربض (بیرونه) قرار دارند.

جاذبه های گردشگری میبد

وجود آثار متعدد تاریخی و ارزشمندی که در بافت تاریخی میبد قرار دارد و همچنین مرمت، تغییر و دستکاری بخش عظیمی از این آثار در طول سالها، ادامه حیات و زندگی و همچنین پویایی و گستردگی این بافت آن را تبدیل به یک مجموعه اثر تاریخی کرده که نه تنها در کشور بلکه در دنیا نیز یک اثر منحصر به فرد می باشد. قرار گیری بناهایی مانند نارین قلعه (شکل ۱)، چاپارخانه، آب انبار (شکل ۲)، کاروانسرا (شکل ۳)، یخچال خشتی، برج کبوتر، خانه سالار، موزه مردم شناسی، مجموعه بابک، آسیاب دو سنگی، حسینیه حیدر علی، بافت شارستان، مسجد جامع، قلعه بارجین، قلعه مهرجرد روی یک شبکه و زنجیره یکپارچه و جامع معنا پیدا می کند که ما آن را میراث شهری میبد می نامیم. و مهمتر اینکه شهرستان با محلات درونیش و مسجد جامع اولیه اش وجود دارد و بیرونه ها و روستاها در لابه لای باغات هنوز دایر و در حال توسعه می باشند. تعدادی از قنوات میبد هنوز آب دارند به سبب قرار گرفتن در بستری غنی از خاک رس، به عنوان یک قطب سفالگری مطرح شده است که حتی امروزه نیز در ادامه

این صنعت شهر میبد مهم ترین کانون کاشی و سرامیک ایران و البته صنایع دیگری مانند فلز کاری و زیلو بافی است. زیلوهای میبدی را می توانیم از مسجد جامع کاشان تا مسجد جامع بم ببینیم. محله های قدیمی با کوچه های پیچ در پیچ و دیوارهای بلند، خانه های قدیمی در کنار سا باط و بازار چه ها، تیمچه ها، بازارها و سقف های ضربی و مدور، آن هم با مصالح ساختمانی گل رس و خشت خام با ساز و کارهایی خاص نظیر بادگیرهای چند دهنه و تالار و سردابها که ترکیبی از سازگاری سه عنصر جغرافیا، فرهنگ و اقتصاد است که نظر هر بیننده را به خود جلب می کند. پس هر چه یک بنا و یک مجموعه تاریخی ارتباط و پیوستگی اجزا در آن مشخص تر باشد گردشگر لذت بیشتری خواهد برد و زمینه تشویق افراد دیگر نیز می شود. بنا براین شهر فقط از خشت و گل ساخته نشده بلکه هویت یک شهر و روابط درونی و بیرونی در آن قابل مشاهده است. براساس بررسیهای به انجام رسیده اغلب گردشگران وارد شده به شهر از نوع گردشگران فرهنگی و تاریخی می باشند، همچنین اولویت های گردشگران بر مبنای آثاری است که از نظر تاریخی قدمتی بیشتری دارند و همچنین بازدید گردشگران بر اساس آنچه قبل از سفر به آنها معرفی شده و توصیفاتی که از آنها که در ذهن دارند می باشد. (نقشه ۲). طبق آمار و اطلاعات مأخوذه از نمایندگی میراث فرهنگی شهرستان میبد، در سال ۱۳۸۵ تعداد بالغ بر ۲۰۰۰ نفر گردشگر خارجی و ۹۸ هزار نفر گردشگر داخلی از مکان های دیدنی و توریستی شهرستان بازدید کرده اند. بیشترین بازدید نیز از نارین قلعه و مجموعه کاروانسرای به عمل آمده است. در جدول شماره ۱ آمار بازدید کنندگان از نارین قلعه طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۸۶ آمده است.

نقشه ۲: توزیع مکانی جاذبه های تاریخی شهر میبد

جدول شماره ۱- آمار بازدید کنندگان از نارین قلعه در سالهای ۱۳۸۶-۱۳۸۴

سال	فروش بلیط	کلی
۱۳۸۴	۴۱۲۵	۷۰۷۰
۱۳۸۵	۹۳۹۹	۱۰۸۳۰
شش ماه اول ۱۳۸۶	۹۴۶۱	۲۲۰۰۰

ضرورت بهسازی و نوسازی در بافت تاریخی شهر میبد

بافت قدیم شهرها تجسم عینی تمدن و فرهنگ هر جامعه و از بسترهای مناسب برای دست یابی به شاخص های مختص خود در فرایند گفت و گوی تمدن ها و فرهنگ ها ست. این بافت ها تنها سند عینی و ماندگاری است که به صورت امانتی ارزشمند از هنر و فرهنگ گذشتگان برای استفاده آیندگان از نسلی به نسل دیگر عرضه شده است. اگر به شناخت و تبیین فضاهای تاریخی- فرهنگی توجه نشود، فضاهای تاریخی و با ارزش به فضاهای بی هویت و اصالت تبدیل خواهند شد. بررسی اوضاع و احوال اجتماعی- اقتصادی دوره ی تاریخی که بنا یا مجموعه شهری یا بافت شهری در آن دوره شکل گرفته کمک بسیاری به مرمت گر و یا طرح اقدامات بهسازی و نوسازی می کند(شماعی و دیگران ۱۳۸۴، صص ۱۰۵-۱۰۴).

بافت تاریخی شهر میبد با وجود بناهای شاخص تاریخی و پتانسیل های لازم جهت جذب گردشگر متأسفانه با مشکلاتی از قبیل عدم دسترسیهای مناسب، ضعف ناحیه از نظر تجهیزات و تسهیلات شهری، مشکلات زیست محیطی، وجود ساختمان های متروکه، کاربریهای ناسازگار، عدم وجود سیستم فاضلاب و جمع آوری آبهای سطحی و غیره و در نتیجه خالی شدن بافت از جمعیت و فرسودگی آن را به دنبال دارد. که این امر خود موجب دگرگونی بافت از نظر اجتماعی، فضاهای کالبدی و اقتصادی می شود و در نهایت ساخت فضایی- مکانی شهر با ناهماهنگی و ناموزونی روبه رو می شود. لذا توجه به بافت قدیم شهر میبد و لزوم بهسازی و احیاء و بهبود کیفیت زندگی اجتماعی در این فضاها و همچنین شناخت ارزشهای بالقوه و به فعلیت رساندن آنها منطبق با عملکردهای زندگی مدرن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. تعدد بافت های تاریخی و تخریب روزافزون این بناهای با ارزش و در نتیجه از بین رفتن همبستگی بافت اجتماعی و نابودی فضایی ساختمانها در شهر میبد سازمانهای ذیربط (بهسازی و نوسازی، میراث

فرهنگی و سازمان مسکن سازان) را بر آن داشته تا اقداماتی را در جهت احیاء بافت انجام دهند که از مجموعه اقدامات صورت گرفته می توان به موارد زیر اشاره نمود: ۱- مرمت و احیاء حسینیه حیدر علی ۲- مرمت و ساماندهی گذرهای محله باغشاهی ۳- مرمت و احیاء خانه امین الرعایا ۴- مرمت و احیاء آسیاب محله باغشاهی ۵- مرمت و احیاء خانه کربلایی ۶- مرمت و حفاظت در چوبی مسجد جامع ۷- مرمت بدنه قلعه بارجین ۸- مرمت کارگاه موتابی ۹- مرمت آب انبار ملا قطب الدین

در چند سال اخیر مهمترین تفکری که در زمینه احیاء و مرمت بافتهای تاریخی توسط برنامه ریزان انجام گرفته، تغییر کاربری بناهای موجود در بافت تاریخی است که در گذشته دارای کاربری دیگری بوده ولی امروزه دیگر قابل استفاده نیستند و جهت ماندگاری آن باید تغییر کاربری در آن داده شود. در شهر میبد نیز بناهای قدیمی زیادی به کاربریهای مختلف از جمله فرهنگی، اداری، خدماتی و مکانهای گردشگری و غیره تغییر کاربری داده شده اند که این امر سبب احیاء و پایداری بافت تاریخی شده است. تعدادی از بناهای مهم شهر میبد که دارای کاربری دیگری در گذشته بوده و تغییر کاربری داده شده اند در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۲- تعدادی از بناهای تغییر کاربری یافته شهر میبد

ردیف	نام بنا	کاربری سابق	کاربری جدید	سال بهره برداری
۱	کبوتر خانه	برج کبوتر	نمایشگاه	۱۳۷۶
۲	کاروانسرای	خدمات بین راهی	رستوران موزه زیلو	۱۳۸۱
۳	خانه سالار	مسکونی	پایگاه پژوهشی میبد	۱۳۸۱
۴	چاپار خانه	خدمات بین راهی	موزه پست	۱۳۸۱
۵	آب انبار	ذخیره آب	موزه سفال	۱۳۸۵

مآخذ: اداره کل میراث فرهنگی استان یزد، ۱۳۸۳

- نقش عوامل مؤثر در توسعه گردشگری و فعالیتهای بهسازی و نوسازی در باغشهر میبد

با بهره گیری از نرم افزار رایانه ای SPSS و با استفاده از روش پیشرفته آماری (تحلیل عاملی) (کلانتری، ۱۳۸۲، صص ۲۲۷-۲۸۱)، مجموع متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق عامل سازی گردید. بدین صورت که شاخصهایی که دارای ارتباط درونی باشند، ترجیح می دهند با یکدیگر حول یک محور یا عامل تجمع کنند. لذا شاخصهایی که دارای همبستگی منفی هستند و امکان تجمع با این شاخصها را

ندارند عامل دیگری را تشکیل می دهند، بنابراین عوامل از طریق ماتریس همبستگی استخراج می شوند (حکمت نیا، و موسوی، ۱۳۸۵، صص ۲۳۶-۲۳۰). در این محاسبه، تمامی مقادیر کمتر از ۰/۵ که در ماتریس F بار گذاری شده حذف گردیده است. و چون اندازه مقدار ویژه واریانس استاندارد شده با میانگین صفر و انحراف معیار ۱ می باشد اگر واریانس یک شاخص استاندارد شده که باعث استخراج (جوابگیری) اجزای اصلی می شود ۱ باشد مؤلفه ای است با یک مقدار ویژه کمتر از ۱ که اهمیت آن از شاخص مشاهده شده کمتر می باشد و در نتیجه می تواند نادیده گرفته شود. به همین دلیل در این برنامه هر عامل با مقدار ویژه کمتر از ۱ کنار گذاشته شده است. در این تحقیق، با استفاده از ۲۰ شاخص، عوامل مؤثر در توسعه صنعت گردشگری و به تبع آن نقشی که در بهسازی و نوسازی بافت تاریخی شهر میبند دارند به ۴ فاکتور کاهش یافته و بصورت ترکیبی در عوامل معنی دار ارائه گردید و در صد سهم هر عامل به صورت مجزاء تعیین شده است.

جدول شماره ۳- شاخصهای مورد استفاده در تحقیق

ردیف	شاخص
۱	امکانات اقامتی
۳	آژانس های مسافرتی
۳	راهنمایان توریست
۴	حمایت های سازمان گردشگری از جذب توریست
۵	حمایت سایر سازمان های اجرایی از جذب توریست
۶	تبلیغات، چاپ و پخش بروشور
۷	توسعه و تقویت صنایع دستی
۸	توجه به مسائل زیست محیطی
۹	بکارگیری نیروهای متخصص در جذب توریست
۱۰	دسترسی های مناسب برای پدیده های توریستی و میراث فرهنگی
۱۱	اخذ طولانی مدت هزینه های بهسازی از ساکنین بافت
۱۲	ترویج و آموزش زبان انگلیسی
۱۳	میزان مرمت بناهای میراث فرهنگی
۱۴	انتقال موزه به بافت تاریخی
۱۵	تشویق به سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه مرمت بناهای با ارزش تاریخی در محدوده بافت
۱۶	احیاء و عرضه مراسم مذهبی

برای آزمون شاخصها؛ تست های KMO و Bartlett's بعمل آمد. نتایج حاصله عبارتند از:

جدول شماره ۴- تست های KMO و Bartlett's

۰/۷۸۷	KMO	
	1257.217	Chi-square
351	d.f	
۰/۰۰	P	

با توجه به اینکه نتایج حاصل از آزمون KMO بیشتر از ۰/۷ است..همچنین سطح معنی داری (۰/۰۰) با احتمال بیش از ۹۹ درصد وجود همبستگی بین متغیرها را تأیید می کند. این ماتریس برای تحلیل های بعدی مناسب می باشد.

جدول شماره ۵-نمایی از عاملهای تحقیق و سهم هر یک از آنها

عامل	مقدار ویژه	در صد واریانس	درصد واریانس جمعی
۱	۷/۷۲۶	۳۸/۶۲۹	۳۸/۶۲۹
۲	۴/۵۴۸	۲۲/۷۳۹	۶۱/۳۶۸
۳	۱/۹۹۱	۹/۹۵۶	۷۱/۳۲۵
۴	۱/۴۷۱	۷/۳۵۶	۷۸/۶۸۱

با توجه به میزان همبستگی شاخصها می توان عناوین مناسبی را برای هر یک از آنها انتخاب نمود که در زیر به آن پرداخته می شود.

عامل اول: مقدار ویژه این عامل ۷/۷۲۶ می باشد که به تنهایی ۳۸/۶۲۹ درصد از واریانس را محاسبه و توضیح می دهد.

جدول شماره ۶- شاخصهای بار گذاری شده در عامل اول

ردیف	شاخص	مقدار همبستگی	نام عامل
۱	مرمت بناهای فرهنگی	۰/۸۱۶	عامل ساماندهی فضایی - کالبدی
۲	انتقال موزه به بافت تاریخی	۰/۷۳۲	
۳	احیاء و عرضه مراسم مذهبی	۰/۷۰۵	
۴	نمایش، تولید و عرضه صنایع دستی	۰/۵۷۷	
۵	اخذ طولانی مدت هزینه های بهسازی از ساکنین بافت	۰/۵۳۳	
۶	تشویق به سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه مرمت بناهای با ارزش تاریخی در محدوده بافت	۰/۵۱۴	

در عامل اول ۶ شاخص بارگذاری شده و این عامل بیشترین تاثیر را در بین عوامل دارد. این شاخصها مقدار همبستگی مثبت دارند. شاخصهای مرمت بناهای فرهنگی، انتقال موزه به بافت تاریخی، احیاء و عرضه مراسم مذهبی و نمایش، تولید و عرضه صنایع دستی، اخذ طولانی مدت هزینه های بهسازی از ساکنین بافت و تشویق به سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه مرمت بناهای باارزش تاریخی در محدوده بافت به ترتیب الویت در این عامل جای گرفته اند. با توجه به مقدار همبستگی شاخصها این عامل را می توان عامل عامل ساماندهی فضایی - کالبدی اطلاق نمود.

عامل دوم: مقدار ویژه این عامل ۴/۵۴۸ می باشد که ۲۲/۷۳۹ درصد از واریانس را محاسبه و توضیح می دهد. شاخصهایی که در عامل دوم بارگذاری شده اند به شرح ذیل می باشند:

جدول شماره ۷- شاخصهای بار گذاری شده در عامل دوم

ردیف	شاخص	مقدار همبستگی	نام عامل
۱	آژانس های مسافرتی	۰/۷۵۲	عامل نهادی - تخصصی
۲	امکانات اقامتی	۰/۷۲۶	
۳	راهنمایان توریست و زمینه تخصصی آنها در زمینه راهنمایی گردشگران	۰/۶۵۳	
۴	حمایت سازمان گردشگری	۰/۵۲۴	
۵	ترویج آموزش زبان انگلیسی	۰/۵۱۷	

در عامل دوم، پنج شاخص بارگذاری شده، این شاخصها مقدار همبستگی مثبت دارند. شاخصهای آژانس های مسافرتی، امکانات اقامتی، راهنمایان توریستی و زمینه تخصصی آنها در زمینه راهنمایی گردشگران، حمایت سازمان گردشگری و ترویج آموزش زبان انگلیسی به ترتیب الویت در این عامل جای گرفته اند. با توجه به مقدار همبستگی شاخصها این عامل را می توان عامل نهادی - تخصصی اطلاق نمود.

عامل سوم: مقدار ویژه این عامل ۴/۵۴۸ می باشد که ۲۲/۷۳۹ درصد از واریانس را محاسبه و توضیح می دهد.

جدول شماره ۸- شاخصهای بار گذاری شده در عامل سوم

ردیف	شاخص	مقدار همبستگی	نام عامل
۱	مسائل زیست محیطی	۰/۶۵۴	عامل کالبدی- محیطی
۲	وضعیت دسترسی بافت تاریخی و مراکز گردشگری موجود در بافت	۰/۵۸۱	
۳	کیفیت ابنیه موجود در بافت	۰/۵۵۲	

در عامل سوم؛ سه شاخص بارگذاری شده شاخصهای به کار گرفته شده در این عامل عبارتند از؛ مسائل زیست محیطی، وضعیت دسترسی بافت تاریخی و مراکز گردشگری موجود در بافت و کیفیت ابنیه موجود در بافت به ترتیب الویت به این عامل اختصاص دارند. این عامل را می توان عامل کالبدی- محیطی دانست.

عامل چهارم: مقدار ویژه این عامل ۱/۴۷۱ می باشد که ۷/۳۵۶ درصد از واریانس را محاسبه و توضیح می دهد.

متغیرهایی که در عامل چهارم بارگذاری شده اند به شرح ذیل می باشند:

جدول شماره ۹- شاخصهای بار گذاری شده در عامل چهارم

ردیف	شاخص	مقدار همبستگی	نام عامل
۱	برگزاری سمینار	۰/۷۲۰	عامل تبلیغاتی
۲	تبلیغات، چاپ و پخش بروشور	۰/۶۱۷	

بر اساس محاسبات صورت گرفته، عامل چهارم را می توان عامل تبلیغاتی نام نهاد.

تأثیرات صنعت توریسم بر بهسازی بافت قدیم شهر میبد

صنعت توریسم مانند هر پدیده دیگری دارای ابعاد مثبت و منفی است. آگاهی از تبعات مثبت و منفی توسعه صنعت توریسم به سیاست گذاران و واضعان خطوط مشی در این صنعت کمک می کند تا با شناخت بیشتری به قضاوت و تصمیم گیری پردازند. به این ترتیب می توان با برنامه ریزی حساب شده و سنجیده، تبعات منفی توسعه توریسم را کاهش داد و از تبعات مثبت توسعه صنعت مزبور منتفع گردید. بر اساس اطلاعات حاصله از بررسیهای میدانی و آمار گرفته شده از سازمان میراث فرهنگی صنعت توریسم توانسته انگیزه لازم را در جهت بهسازی بنا های شاخص گردشگری در شهر میبد فراهم آورد، مواردی که

قبلاً بدان اشاره شد حکایت از این موضوع دارد. در اینجا به طور کلی به تبعات مثبت و منفی تبعات توسعه توریسم از زوایای گوناگون اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، و بهداشتی بر شهر میباید پرداخته می شود. ایجاد تنوع در فعالیتهای اقتصادی و منابع موجد درآمد ساکنین بافت قدیم شهر میباید، افزایش تسهیلات اقامتی مانند هتل و رستورانها در شهر میباید، افزایش سطح رفاه و کیفیت زندگی مردم بافت قدیم که اکثراً در وضعیت بد اقتصادی و اجتماعی قرار دارند، ایجاد امکان مبادلات فرهنگی و تعاملات اجتماعی میان ساکنین بافت و گردشگران، محافظت از میراث فرهنگی و تاریخی کشور، تاسیسات امکانات بهداشتی در سطح ناحیه، ارتقای سطح سلامتی مردم. از تبعات منفی توریسم می توان به آثار تورمی هزینه های جهانگردی، افزایش قیمت زمین، خانه و کالاهایی که برای زندگی روزمره ساکنین بافت لازم اند، تهاجم فرهنگی، امکان از بین رفتن اصالت کارهای هنری و صنایع دستی، تخریب و آسیب رسانی به میراث تاریخی و فرهنگی کشور اشاره نمود. شایسته است هر نوع تصمیمی درباره توسعه صنعت توریسم با توجه به اثرات مثبت و منفی آن اتخاذ شود و پیش از هر گونه اقدامی در زمینه گسترش این صنعت، درباره راهبردها، راهکارهای محدود کننده اثرات منفی آن پیش بینی های لازم به عمل آید. مهمترین موانع توسعه گردشگری در بافت قدیم شهر میباید را می توان به شرح زیر بیان کرد.

۱. موانع فرهنگی اجتماعی: تفاوت های فرهنگی بین افراد بومی بافت و گردشگران همچنین آگاهی کم افراد بومی نسبت به نیازها و خواسته های گردشگران و از طرف دیگر عدم آگاهی گردشگران از فرهنگ افراد بومی، ضمن بروز مشکلات زیاد، مانع عمده ای در گسترش صنعت گردشگری بافت است. اغلب در نقاط و مکان های مختلف ساکنان یک محل یا افراد یک جامعه به علت ناآگاهی یا دیدن برخی اعمال از جهانگردان و همچنین تفاوت فرهنگی بین میزبانان و گردشگران از این صنعت برداشت ناخوشایند و منفی دارند، و یا کارکردن در بعضی از مشاغل مربوط به گردشگری از طرف افراد بومی مشاغل سطح پائین تلقی شده و ساکنان بومی حاضر به کار کردن در این مشاغل نیستند.

۲. موانع شغلی و سطح درآمد: سطح درآمد، هزینه سوخت، امنیت شغلی، عوامل فصلی و انگیزه های مسافرت، ارتباط مستقیم با گسترش صنعت گردشگری دارد. بیشتر عوامل بازار از کنترل محل یا مقصد گردشگران خارج است، و توانایی این محلها در جذب گردشگر در بلندمدت، نیاز به برنامه ریزی و انعطاف پذیری دارد. بنابراین برای تدوین یک استراتژی باید تحقیقات جامعی از وضعیت سطح درآمد و امنیت شغلی صورت گیرد.

۳. موانع آموزشی و کمبود نیروی انسانی متخصص: نیروی انسانی متخصصی که با روش کار آشنا باشد در محدوده بافت قدیم وجود ندارد و حتی مراکز آموزشی برای تربیت نیروی انسانی مورد نیاز هم وجود ندارد. عدم مشارکت دادن افراد بومی در برنامه های توسعه گردشگری در این قسمت از مشکلات دیگر گردشگری است.

۴. موانع زیربنایی: کمبود و نامطلوب بودن وسایل حمل و نقل مسافری، تأسیسات اقامتی، احداث نبود راههای ارتباطی مناسب میان بافت قدیم و جدید یکی از موانع عمده توسعه گردشگری در شهر میبد به حساب می آید.

۵. موانع زیست محیطی و بهداشتی:

اکثر بافتهای قدیمی شهرهای کشور از جمله میبد دارای وضع نامناسب زیست محیطی می باشند به گونه ای که این بافتها به عنوان یک مکان آلوده در مجامع جهانی معرفی می شوند. وجود چنین مشکلاتی در بافت قدیم شهر میبد عدم ماندگاری جمعیت در این محدوده شده است.

آزمون فرضیات

۱. به نظر می رسد، جاذبه های تاریخی - فرهنگی موجب تسریع روند فعالیتهای بهسازی و نوسازی در بافت تاریخی شهر می شود

در این فرضیه جاذبه های تاریخی - فرهنگی گردشگری متغیر مستقل و تسریع روند فعالیتهای بهسازی و نوسازی متغیر وابسته می باشد. بین جاذبه های تاریخی - فرهنگی و تسریع روند فعالیتهای بهسازی و نوسازی آزمون های کیدو و همبستگی کندال بعمل آمد نتایج این آزمون ها به شرح زیر است.

جدول شماره ۱۰-تأثیر جاذبه های تاریخی - فرهنگی در روند فعالیتهای بهسازی و نوسازی موجود در بافت

جمع	اصلا	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	تسریع روند فعالیتهای بهسازی جاذبه های تاریخی - فرهنگی گردشگری
۳۶	۱	۴	۹	۱۳	۹	خیلی زیاد
۶۰	۰	۹	۱۶	۲۳	۱۲	زیاد
۶۲	۰	۱۰	۱۴	۲۹	۹	متوسط
۲۳	۰	۵	۹	۷	۲	کم
۴	۰	۲	۱	۱	۰	اصلا
۱۸۵	۱	۳۰	۴۹	۷۳	۳۲	جمع

$$\chi^2 = 14/89$$

$$d.f = 16$$

$$P = 0/05$$

$$\tau_b = 0/119$$

با توجه به داده های فوق بین جاذبه های تاریخی- فرهنگی گردشگری و نقش آن در تسریع روند فعالیت های بهسازی و نوسازی موجود در بافت آزمون بعمل آمد نتایج آزمون در سطح خطای ۰/۰۵ رابطه معنی دار است و آزمون همبستگی نیز بیانگر رابطه مثبت بین جاذبه های تاریخی- فرهنگی گردشگری و نقش آن در تسریع روند فعالیت های بهسازی و نوسازی موجود می باشد یعنی جاذبه های فرهنگی- تاریخی گردشگری موجب تسریع روند فعالیت های بهسازی و نوسازی موجود در بافت می گردد.

۲. اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی موجود در بافت راهکار مناسبی در جهت توسعه صنعت گردشگری در میبد است.

در این فرضیه اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی متغیر مستقل و توسعه صنعت گردشگری متغیر وابسته می باشد.

بین اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی و توسعه گردشگری آزمون های کیدو و همبستگی کندال بعمل آمد نتایج این آزمون ها به شرح زیر است.

جدول شماره ۱۱- تاثیر اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی موجب در بافت و نقش آن در توسعه گردشگری میبد

توسعه گردشگری اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	اصلا	جمع
خیلی زیاد	۴	۱۱	۱۲	۳	۰	۳۰
زیاد	۹	۱۸	۳۰	۶	۰	۶۳
متوسط	۱۰	۲۶	۱۸	۱۰	۲	۶۶
کم	۰	۸	۷	۳	۰	۱۸
اصلا	۰	۰	۱	۳	۴	۸
جمع	۲۳	۶۳	۶۸	۲۵	۶	۱۸۵

$$\chi^2 = ۷۵/۵۳۰$$

$$d.f = ۱۶$$

$$P = ۰$$

$$\tau_b = ۰/۱۲۱$$

با توجه به داده های فوق بین تاثیر اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی و نقش آن در توسعه گردشگری و در سطح خطای ۰/۰ رابطه معنی دار است و آزمون همبستگی نیز بیانگر رابطه مثبت بین تاثیر اصلاح شبکه معابر و افزایش امکانات اقامتی و توسعه گردشگری می باشد.

نتیجه گیری

گردشگری فرهنگی امروزه پدیده ای جهانی تلقی می شود که به ویژه در خلال چهل سال گذشته با رشد چشمگیری مواجه بوده است. محلها و اماکنی که از لحاظ میراث فرهنگی غنی هستند از پر جذب ترین موارد برای گردشگران می باشند. باغشهر میبد یکی از غنی ترین شهرهای کشور در زمینه قدمت و تعداد آثار تاریخی است که مرمت، تغییر و دستکاری بخش عظیمی از این آثار در طول سالها، حیات و زندگی و همچنین پویایی و گستردگی این بافت آن را تبدیل به یک مجموعه اثر تاریخی کرده که نه تنها در کشور بلکه در دنیا یک اثر منحصر به فرد می باشد. امروزه این بناهای شاخص و جذاب گردشگر به مرور زمان و با تاثیر عواملی چون ضعف تجهیزات و تسهیلات، عدم دسترسیهای مناسب و غیره موجب فرسودگی این بناها شده و سازمانهای ذیربط با مسئله را وادار به امر مرمت و بهسازی این بناها نموده است که این خود می تواند موجب بازگشت حیات مجدد به بافت تاریخی شود، اما با نگاهی به آمار بودجه های شهر و مقایسه با سایر شهرهای استان و حتی مرکز استان از نظر میزان بافت تاریخی و اهمیت آن مشخص است که مورد بی مهری مسئولین قرار گرفته است و آنگونه که شایسته است نتوانسته جایگاه و اعتبار واقعی خود را در زمینه جذب گردشگر به دست آورد، نتایج حاصل از برداشتهای میدانی و مصاحبه با کارشناسان و گردشگران حاکی از آن است که در صورت توجه به جاذبه های گردشگری موجود در بافت و فراهم آوردن امکانات و زیرساختهای مرتبط با رونق گردشگری از قبیل بهبود شبکه معابر، افزایش امکانات اقامتی، تبلیغات مناسب در زمینه معرفی باغشهر میبد و غیره خودبخود زمینه توجه گردشگران را به منطقه جذب نموده، تبعات این امری چیزی جز بالا رفتن سطح زندگی ساکنین (از طریق ایجاد مشاغل جدید حاصل از توسعه صنعت گردشگری)، میزان تمایل بخش دولتی و خصوصی به سرمایه گذاری در زمینه بالا بردن کیفیت ابنیه موجود در بافت، مرمت جاذبه های تاریخی نخواهد بود، موارد ذکر شده در نوشتار به خوبی حکایت از این امر دارد توسعه صنعت گردشگری در باغشهر میبد تأثیر مستقیمی بر تسریع روند فعالیتهای بهسازی و نوسازی در بافت باارزش و تاریخی میبد دارد، برای تقویت صنعت گردشگری با تأکید بر جاذبه های تاریخی - فرهنگی و رونق فعالیتهای بهسازی در بافت تاریخی میبد راهکارهایی به شرح زیر ارائه می گردد.

پیشنهادات

با توجه به مطالب مطرح شده پیشنهادات ذیل ارائه میگردد.

- ۱- ایجاد امکانات رفاهی گردشگری برای همه اقشار درآمدی شهر میبد
- ۲- تربیت راهنمایان مخصوص برای گردشگران خارجی و داخلی مستقر در مکانهای تاریخی این منطقه
- ۳- همکاری با کمیته بین المللی یونسکو برای معرفی بافت، ساخت و معماری خشت و گلی شهر
- ۴- تبدیل خانه های قدیمی و باارزش معماری در داخل بافت به اماکن پذیرایی و سنتی میبد
- ۵- ایجاد محور توریستی از کاروانسرای عباسی به طرف دیوار شهرستان، دروازه کثنوا (دروازه غربی شارسن) در ادامه به خانه های قدیمی، مسجد جامع، و بازار چه و ایجاد امکانات رفاهی سنتی در این محور توریستی
- ۶- انتقال موزه میبد به داخل بافت تاریخی
- ۷- حصار کشی مخروبه های محور توریستی میبد و مرمت و بدنه سازی مسیر

Archive of SID

منابع

۱. افشار، ایرج (۱۳۵۴)، یادگارهای یزد، تهران: انجمن آثار ملی.
  ۲. اسفنجاری کناری، عیسی (۱۳۸۱)، طرح ساماندهی، توان بخشی و مرمت شهری محله بالای میبد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر اصفهان.
  ۳. پویا، عبدالعظیم (۱۳۷۴)، سیمای باستانی شهر میبد: دانشگاه آزاد میبد.
  ۴. حبیبی، سید محسن و ملیحه مقصودی (۱۳۸۱)، مرمت شهری، دانشگاه تهران.
  ۵. حکمت نیا، حسن و میر نجف موسوی (۱۳۸۵) کاربرد مدل در جغرافیا با تأکید بر برنامه ریزی شهری و ناحیه ای، انتشارات علم نوین
  ۶. زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۵)، مبانی توریسم و اکو توریسم پایدار، چاپ اول، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
  ۷. سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان یزد: مطالعات اقتصادی و فرهنگی استان یزد (بخش توریسم)، ۱۳۸۷
  ۸. سیمبر، رضا (۱۳۸۲)، جهانگردی و میراث فرهنگی، سمینار بررسی سیاست ها و برنامه های توسعه جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران، انتشارات دانشکده حسابداری و مدیریت و معاونت پژوهشی دانشگاه علامه طباطبایی.
  ۹. شماعی، علی و احمد پور احمد (۱۳۸۴)، بهسازی و نوسازی شهری از دیدگاه علم جغرافیا، انتشارات دانشگاه تهران.
  ۱۰. عبد الملکی، علیرضا (۱۳۷۸)، بررسی عوامل و جاذبه های گردشگری شهر همدان و نقش آن در تحولات شهر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت معلم .
  ۱۱. فلاح، علیرضا (۱۳۸۲)، طرح بهسازی بافت تاریخی میبد - فروئیبه.
  ۱۲. قبادیان، عطاء الله (۱۳۶۱)، سیمای طبیعی استان یزد در ارتباط با مسائل کویری، یزد: استانداری یزد.
  ۱۳. کاتب، احمد (۱۳۵۷)، تاریخ جدید یزد، به کوشش ایرج افشار، تهران: امیر کبیر، فرهنگ ایران زمین.
  ۱۴. کلانتری، خلیل (۱۳۸۲) پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی با استفاده از نرم افزار رایانه ای spss، انتشارات نشر شریف، تهران.
  ۱۵. محمد زاده، شیرزاد (۱۳۸۱)، بررسی اثرات توریسم بر کاربری اراضی شهری مورد پژوهش شهر بابلسر، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه سیستان و بلوچستان .
  ۱۶. مستوفی بافقی، محمد (۱۳۴۰)، جامع مفیدی، به کوشش ایرج افشار، تهران: انتشارات اسدی.
  ۱۷. ملک زاده بیانی، سوسن (۱۳۴۸)، سکه های دوران پوراندخت، مجله بررسیهای تاریخی، سال چهارم، شماره ۱.
  18. Fennel, David (2000) Ecotourism, an introduction, Routledge, London and New York.
  19. Goeldne R. et al (2000) Tourism, principles, practices philosophies John Wiley and sons Inc, New York.
- <http://www.hhtourism.com>
http://ww.hhtourism.com/new_page_46
<http://www.Lorestanchto.ir>
<http://www.irannewspaper.com/html/internet.htm>
<http://www.weather.ir>
<http://www.irannewspaper.com/html/internet.htm>